

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра терапії імені професора П. І. Локеса

ЗАТВЕРДЖЕНО КАФЕДРОЮ
Завідувач кафедри

 Надія ДМИТРЕНКО
(протокол «01» вересня 2026 року)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(обов'язкова навчальна дисципліна)

ВЕТЕРИНАРНА ФАРМАКОЛОГІЯ

(назва навчальної дисципліни)

освітньо-професійна програма «Ветеринарна медицина»

спеціальність 211 Ветеринарна медицина

галузь знань 21 Ветеринарія

рівень вищої освіти другий магістерський

факультет ветеринарної медицини

Полтава
2026-2027 н.р.

Робоча програма навчальної дисципліни Ветеринарна фармакологія для здобувачів вищої освіти
за освітньо-професійною програмою Ветеринарна медицина спеціальності 211 Ветеринарна медицина

Мова викладання: Державна

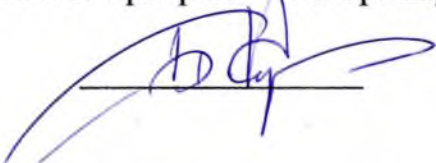
Розробники: Дмитренко Надія, завідувач кафедри терапії імені професора П. І. Локеса, кандидат ветеринарних наук, доцент
Кравченко Сергій, доцент кафедри терапії імені професора П. І. Локеса, кандидат ветеринарних наук, доцент
Канівець Наталія, доцент кафедри терапії імені професора П. І. Локеса, кандидат ветеринарних наук, доцент

«01» вересня 2026 року

 Надія ДМИТРЕНКО
 Сергій КРАВЧЕНКО
 Наталія КАНІВЕЦЬ

Погоджено гарантом освітньої програми «Ветеринарна медицина»

«01» вересня 2026 року

 Борис КИРИЧКО

Схвалено радою з якості вищої освіти спеціальності «Ветеринарна медицина»
Протокол «01» вересня 2026 року №1

Голова ради з якості вищої освіти спеціальності

 Надія ДМИТРЕНКО

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма навчання	
Загальна кількість годин	180	
Кількість кредитів	6,0	
Місце в індивідуальному навчальному плані студента (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова	
Рік навчання (шифр курсу)	3 курс (211ВМ мд 2024)	
Семестр	5 семестр	6 семестр
Лекції (годин)	16	16
Практичні (семінарські) (годин)	-	-
Лабораторні (годин)	28	28
Самостійна робота (годин)	46	46
в т. ч. індивідуальні завдання (вказати форму), год	-	-
Форма семестрового контролю	залік	екзамен

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Засвоїти фармакодинаміку та фармакокінетику основних лікарських речовин. Вміти обирати оптимальний, найбільш ефективний і найменш небезпечний препарат по його фармакологічній характеристиці. Навчитися виписувати рецепти, обґрунтовувати теоретичні передумови для практичного застосування лікарських препаратів залежно від фармакодинаміки та біотрансформації ліків у організмі тварин різних видів та особливостей патогенезу хвороби.

3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Попередніми умовами є вивчення навчальних дисциплін: Латинська мова, Анатомія свійських тварин, Лікарські рослини, Ветеринарна мікробіологія, Фізіологія тварин.

4. Компетентності

Загальні:

ЗК 2. Здатність до пошуку, оброблення інформації з різних джерел.

ЗК 4. Знання та розуміння предметної галузі та професії.

ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 12. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК 14. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 15. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Фахові:

ФК 2. Здатність використовувати інструментарій, спеціальні пристрої, прилади, лабораторне обладнання та інші технічні засоби для проведення необхідних маніпуляцій під час виконання професійної діяльності.

ФК 8. Здатність планувати, організовувати та реалізовувати заходи з лікування тварин, хворих на незаразні, інфекційні та інвазійні хвороби.

5. Програмні результати навчання

ПРН 6. Розуміти сутність процесів виготовлення, зберігання та переробки біологічної сировини

ПРН 16. Знати правила зберігання різних фармацевтичних засобів та біопрепаратів, шляхів їх ентерального чи парентерального застосування, розуміти механізм їх дії, взаємодії та комплексної дії на організм тварин.

ПРН 22. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати, володіти системою рухових умінь і навичок.

Співвідношення програмних результатів навчання із очікуваними результатами навчання

Програмний результат навчання	Очікувані результати навчання навчальної дисципліни
ПРН 6	розуміти сутність процесів виготовлення, зберігання та переробки біологічної сировини
ПРН 16	знати правила зберігання різних фармацевтичних засобів та біопрепаратів
	знати шляхи ентерального та парентерального введення лікарських засобів
	розуміти механізм дії основних лікарських засобів на організм тварин
ПРН 22	застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань
	змістовно інтерпретувати отримані результати

6. Методи навчання і викладання

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- словесні методи: лекція, розповідь, пояснення;
- наочні методи: ілюстрування, демонстрування, спостереження;
- практичні методи: лабораторні роботи, робота з навчально-методичною літературою: конспектування, тезування, анотування.

Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- методи формування пізнавальних інтересів: створення ситуації інтересу й новизни навчального матеріалу; метод використання життєвого досвіду; метод відповідей на запитання і опитування думок здобувачів вищої освіти.

- методи стимулювання і мотивації обов'язку й відповідальності: роз'яснення мети навчальної дисципліни.

Іноваційні та інтерактивні методи навчання:

- дискусії, проектування професійних ситуацій.

Комп'ютерні, мультимедійні методи:

- використання мультимедійних презентацій,

Методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності:

- методи контролю: опитування, тестування.

7. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Загальна фармакологія.

Історія розвитку фармакології. Основні поняття фармакології. Принципи пошуку нових лікарських засобів. Номенклатура лікарських засобів. Фактори, що впливають на фармакологічну активність ліків. Принципи дозування лікарських засобів.

Фармакокінетика та фармакодинаміка лікарських засобів. Види та механізми дії лікарських речовин на організм. Шляхи введення лікарських речовин в організм тварин. Фізико-хімічні фактори транспортування ліків через клітинні мембрани. Біотрансформація лікарських речовин в організмі тварин. Розподіл лікарських речовин в організмі тварин. Виведення (елімінація) лікарських речовин з організму тварин. Індивідуальні особливості фармакокінетики лікарських засобів. Отруєння лікарськими речовинами.

Тема 2. Препарати, що впливають на центральну нервову систему.

Препарати, що пригнічують центральну нервову систему. Наркозні препарати. Фармакологія інгаляційних та неінгаляційних наркозних препаратів. Барбірути. Алкоголі. Снотворні засоби. Психотропні засоби. Анельгезуючі засоби.

Препарати, що стимулюють функцію центральної нервової системи. Препарати групи кофеїну. Препарати групи камфори.

Тема 3. Засоби, що діють на периферійну нервову систему.

Засоби, що пригнічують аферентні (чутливі) нерви. Місцевоанестезуючі, пом'якшуючі, в'язучі, обволікаючі, адсорбуючі.

Засоби, що збуджують чутливі рецептори. Подразнюючі, блювотні, румінаторні, відхаркувальні, проносні, гіркоти, жовчогінні.

Засоби, що діють на еферентну (відцентрову) нервову систему. Будова холінергічного синапсу. Фармакологія холіноміметиків. Фармакологія холінолітиків. Будова адренергічного синапсу. Фармакологія адреноміметиків. Фармакологія адренолітиків. Засоби холіноміметичної дії (М- і Н-холіноміметики). Засоби холінолітичної дії (М- і Н-холінолітики, гангліоблокатори, міорелаксанти). Засоби адреноміметичної дії (прямої та непрямої дії). Засоби адренолітичної дії. Антигістамінні засоби.

Тема 4. Препарати, що впливають на серцево-судинну систему.

Серцеві глікозиди (препарати наперстянки, горицвіту, конвалії, строфанту).

Препарати, що нормалізують ритм серцевих скорочень.

Спазмолітичні препарати.

Тема 5. Препарати, що впливають на кровотворення та процес згортання крові. Замінники крові.

Тема 6. Препарати, що впливають на систему імунітету.

Тема 7. Препарати, що впливають на сечову систему. Сечогінні засоби.

Тема 8. Протимікробні та протипаразитарні препарати.

Хіміотерапевтичні препарати. Лікарські барвники антисептичної дії.

Органічні фарби протипаразитарної дії. Група миш'яку. Сульфаніламідні препарати.

Антибіотики. Біосинтетичні (природні) пеніциліни. Напівсинтетичні пеніциліни. Цефалоспорины. Аміноглікозиди. Стрептоміцини. Канаміцини. Тетрацикліни. Левоміцетини. Макроліди. Рифаміцини. Протигрибкові антибіотики. Рістстимулюючі (кормові) антибіотики.

Фітонциди.

Нітрофураны.

Протипротозойні препарати.

Кокцидіостатичні препарати.

Антисептичні препарати. Речовини, що віддають кисень. Препарати йоду. Препарати хлору. Луги. Кислоти. Мила і мийні речовини.

Дезинфікуючі препарати. Феноли, крезоли та їх похідні. Група формальдегіду. Група сірки.

Тема 9. Препарати, що впливають на обмін речовин.

Вітамінні препарати.

Гормональні препарати. Естрогенні препарати. Гестагенні препарати. Андрогенні препарати. Гормони гіпофіза. Препарати гормонів наднирників. Гормональні препарати підшлункової залози. Гормональні препарати щитовидної залози. Простагландини.

Тема 10. Ферментні препарати. Тканинні препарати. Препарати амінокислот. Бактеріальні препарати.

Тема 11. Солі лужних металів.

Солі натрію. Солі калію. Солі кальцію. Солі магнію. Препарати фосфору.

Тема 12. Препарати мінеральних елементів.

Препарати заліза. Препарати міді. Препарати кобальту. Препарати селену. Комплексні препарати мінеральних речовин.

Тема 13. Антигельмінтні препарати. Інсектицидні препарати. Дератизаційні препарати.

Препарати зоокумарину. Препарати дифенацину.

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Номери і назви тем	Всього, годин	у тому числі		
		Лекції, годин	Лабораторні заняття, годин	Самостійна робота, годин
Тема 1. Загальна фармакологія. Історія розвитку фармакології. Основні поняття фармакології. Принципи пошуку нових лікарських засобів. Номенклатура лікарських засобів. Фактори, що впливають на фармакологічну активність ліків. Принципи дозування лікарських засобів.	26	4	14	8

Фармакокінетика та фармакодинаміка лікарських засобів. Види та механізми дії лікарських речовин на організм. Шляхи введення лікарських речовин в організм тварин. Фізико-хімічні фактори транспортування ліків через клітинні мембрани. Біотрансформація лікарських речовин в організмі тварин. Розподіл лікарських речовин в організмі тварин. Виведення (елімінація) лікарських речовин з організму тварин. Індивідуальні особливості фармакокінетики лікарських засобів. Отруєння лікарськими речовинами.				
Тема 2. Препарати, що впливають на центральну нервову систему. <i>Препарати, що пригнічують центральну нервову систему.</i> Наркозні препарати. Фармакологія інгаляційних та неінгаляційних наркозних препаратів. Барбірути. Алкоголі. Снотворні засоби. Психотропні засоби. Анельгезуючі засоби. <i>Препарати, що стимулюють функцію центральної нервової системи.</i> Препарати групи кофеїну. Препарати групи камфори.	18	4	4	10
Тема 3. Засоби, що діють на периферійну нервову систему. <i>Засоби, що пригнічують аферентні (чутливі) нерви.</i> Місцевоанестезуючі, пом'якшуючі, в'язучі, обволікаючі, адсорбуючі. <i>Засоби, що збуджують чутливі рецептори.</i> Подразнюючі, блювотні, румінаторні, відхаркувальні, проносні, гіркоти, жовчогінні. <i>Засоби, що діють на еферентну (відцентрову) нервову систему.</i> Будова холінергічного синапсу. Фармакологія холіноміметиків. Фармакологія холінолітиків. Будова адренергічного синапсу. Фармакологія адреноміметиків. Фармакологія адренолітиків. Засоби холіноміметичної дії (М- і Н-холіноміметики). Засоби холінолітичної дії (М- і Н-холінолітики, гангліоблокатори, міорелаксанти). Засоби адреноміметичної дії (прямої та непрямої дії). Засоби адренолітичної дії. Антигістамінні засоби.	20	4	6	10
Тема 4. Препарати, що впливають на серцево-судинну систему. <i>Серцеві глікозиди</i> (препарати наперстянки, горицвіту, конвалії, строфанту). <i>Препарати, що нормалізують ритм серцевих скорочень.</i> <i>Спазмолітичні препарати.</i>	14	2	2	10
Тема 5. Препарати, що впливають на кровотворення та процес згортання крові. Замінники крові.	12	2	2	8
Усього за 5 семестр, годин	90	16	28	46
Тема 6. Препарати, що впливають на систему імунітету.	8	2	2	4
Тема 7. Препарати, що впливають на сечову систему. Сечогінні засоби.	12	2	4	6
Тема 8. Протимікробні та протипаразитарні препарати. <i>Хіміотерапевтичні препарати.</i> Лікарські барвники антисептичної дії. Органічні фарби протипаразитарної дії. Група миш'яку. Сульфаніламідні препарати. <i>Антибіотики.</i> Біосинтетичні (природні) пеніциліни.	14	2	6	6

Напівсинтетичні пеніциліни. Цефалоспорини. Аміноглікозиди. Стрептоміцини. Канаміцини. Тетрацикліни. Левоміцетини. Макроліди. Рифаміцини. Протигрибкові антибіотики. Рістестимулюючі (кормові) антибіотики. Фітонциди. Нітрофурані. Протипротозойні препарати. Кокцидіостатичні препарати. Антисептичні препарати. Речовини, що віддають кисень. Препарати йоду. Препарати хлору. Луги. Кислоти. Мила і мийні речовини. Дезинфікуючі препарати. Феноли, крезоли та їх похідні. Група формальдегіду. Група сірки.				
Тема 9. Препарати, що впливають на обмін речовин. Вітамінні препарати. Гормональні препарати. Естрогенні препарати. Гестагенні препарати. Андрогенні препарати. Гормони гіпофіза. Препарати гормонів наднирників. Гормональні препарати підшлункової залози. Гормональні препарати щитовидної залози. Простагландини.	12	2	4	6
Тема 10. Ферментні препарати. Тканинні препарати. Препарати амінокислот. Бактеріальні препарати.	12	2	4	6
Тема 11. Солі лужних металів. Солі натрію. Солі калію. Солі кальцію. Солі магнію. Препарати фосфору.	10	2	2	6
Тема 12. Препарати мінеральних елементів. Препарати заліза. Препарати міді. Препарати кобальту. Препарати селену. Комплексні препарати мінеральних речовин.	10	2	2	6
Тема 13. Антигельмінтні препарати. Інсектицидні препарати. Дератизаційні препарати. Препарати зоокумарину. Препарати дифенацину.	12	2	4	6
Усього за 6 семестр, годин	90	16	28	46
Усього годин	180	32	56	92

8. Теми лабораторних занять

Назва теми		Кількість годин
Тема 1. Загальна фармакологія.	Лабораторне заняття № 1 Тверді лікарські форми. Ветеринарна рецептура. Структура рецептів.	2
	Лабораторне заняття № 2 Щільні лікарські форми. Міри маси та об'єму в рецептурі.	2
	Лабораторне заняття № 3 М'які лікарські форми. Виписування рецептів.	2
	Лабораторне заняття № 4 Рідкі лікарські форми. Виписування рецептів.	2
	Лабораторне заняття № 5 Шляхи введення лікарських речовин в організм тварин.	2
	Лабораторне заняття № 6 Способи виписування рецептів на різні лікарські форми.	2

	Лабораторне заняття № 7 Принципи дозування ліків.	2
Тема 2. Препарати, що впливають на центральну нервову систему.	Лабораторне заняття № 8 <i>Препарати, що пригнічують центральну нервову систему.</i> Наркозні препарати. Фармакологія інгаляційних та неінгаляційних наркозних препаратів. Барбірути. Алкоголі. Снотворні засоби. Психотропні засоби. Анельгезуючі засоби.	2
	Лабораторне заняття № 9 <i>Препарати, що стимулюють функцію центральної нервової системи.</i> Препарати групи кофеїну. Препарати групи камфори.	2
Тема 3. Засоби, що діють на периферійну нервову систему.	Лабораторне заняття № 10 <i>Засоби, що пригнічують аферентні (чутливі) нерви.</i> Місцевоанестизуючі, пом'якшуючі, в'язуючі, обволікаючі, адсорбуючі.	2
	Лабораторне заняття № 11 <i>Засоби, що збуджують чутливі рецептори.</i> Подразнюючі, блювотні, румінаційні, відхаркувальні, проносні, гіркоти, жовчогінні.	2
	Лабораторне заняття № 12 <i>Засоби, що діють на еферентну (відцентрову) нервову систему.</i> Будова холінергічного синапсу. Фармакологія холіноміметиків. Фармакологія холінолітиків. Будова адренергічного синапсу. Фармакологія адреноміметиків. Фармакологія адренолітиків. Засоби холіноміметичної дії (М- і Н-холіноміметики). Засоби холінолітичної дії (М- і Н-холінолітики, гангліоблокатори, міорелаксанти). Засоби адреноміметичної дії (прямої та непрямой дії). Засоби адренолітичної дії. Антигістамінні засоби.	2
Тема 4. Препарати, що впливають на серцево-судинну систему.	Лабораторне заняття № 13 <i>Серцеві глікозиди</i> (препарати наперстянки, горицвіту, конвалії, строфанту). <i>Препарати, що нормалізують ритм серцевих скорочень.</i> <i>Спазмолітичні препарати.</i>	2
Тема 5. Препарати, що впливають на кровотворення та процес згортання крові. Замінники крові.	Лабораторне заняття № 14 Препарати, що впливають на кровотворення та процес згортання крові. Замінники крові.	2
Усього за 5 семестр, годин		28
Тема 6. Препарати, що впливають на систему імунітету.	Лабораторне заняття № 15 Препарати, що впливають на систему імунітету.	2
Тема 7. Препарати,	Лабораторне заняття № 16 Препарати, що впливають	2

що впливають на сечову систему. Сечогінні засоби.	на сечову систему.	
	Лабораторне заняття № 17 Сечогінні засоби.	2
Тема 8. Протимікробні та протипаразитарні препарати.	Лабораторне заняття № 18 <i>Хіміотерапевтичні препарати</i> . Лікарські барвники антисептичної дії. Органічні фарби протипаразитарної дії. Група миш'яку. Сульфаніламідні препарати.	2
	Лабораторне заняття № 19 <i>Антибіотики</i> . Біосинтетичні (природні) пеніциліни. Напівсинтетичні пеніциліни. Цефалоспорины. Аміноглікозиди. Стрептоміцини. Канаміцини. Тетрацикліни. Левоміцетини. Макроліди. Рифаміцини. Протигрибкові антибіотики. Рістстимулюючі (кормові) антибіотики.	2
	Лабораторне заняття № 20 <i>Фітонциди</i> . <i>Нітрофурани</i> . <i>Противіпротозойні препарати</i> . <i>Кокцидіостатичні препарати</i> . <i>Антисептичні препарати</i> . Речовини, що віддають кисень. Препарати йоду. Препарати хлору. Луги. Кислоти. Мила і мийні речовини. <i>Дезинфікуючі препарати</i> . Феноли, крезоли та їх похідні. Група формальдегіду. Група сірки.	2
Тема 9. Препарати, що впливають на обмін речовин.	Лабораторне заняття № 21 <i>Вітамінні препарати</i> .	2
	Лабораторне заняття № 22 <i>Гормональні препарати</i> . Естрогенні препарати. Гестагенні препарати. Андрогенні препарати. Гормони гіпофіза. Препарати гормонів наднирників. Гормональні препарати підшлункової залози. Гормональні препарати щитовидної залози. Простагландини.	2
Тема 10. Ферментні препарати. Тканинні препарати. Препарати амінокислот. Бактеріальні препарати.	Лабораторне заняття № 23 Ферментні препарати.	2
	Лабораторне заняття № 24 Тканинні препарати. Препарати амінокислот. Бактеріальні препарати.	2
Тема 11. Солі лужних металів.	Лабораторне заняття № 25 Солі лужних металів. <i>Солі натрію</i> . <i>Солі калію</i> . <i>Солі кальцію</i> . <i>Солі магнію</i> . <i>Препарати фосфору</i> .	2
Тема 12. Препарати мінеральних елементів.	Лабораторне заняття № 26 <i>Препарати заліза</i> . <i>Препарати міді</i> . <i>Препарати кобальту</i> . <i>Препарати селену</i> . <i>Комплексні препарати мінеральних речовин</i> .	2
Тема 13. Антигельмінтні препарати. Інсектицидні препарати.	Лабораторне заняття № 27 Антигельмінтні препарати. Інсектицидні препарати.	2
	Лабораторне заняття № 28 Дератизаційні препарати. <i>Препарати зоокумарину</i> . <i>Препарати дифенацину</i> .	2

Дератизаційні препарати. Препарати зоокумарину. Препарати дифенацину.		
Усього за 6 семестр, годин		28
Разом		56

9. Теми самостійної роботи

Назва теми		Кількість годин
Тема 1. Загальна фармакологія.	Історія розвитку фармакології. Основні поняття фармакології. Принципи пошуку нових лікарських засобів. Номенклатура лікарських засобів. Фактори, що впливають на фармакологічну активність ліків. Принципи дозування лікарських засобів. Фармакокінетика та фармакодинаміка лікарських засобів. Види та механізми дії лікарських речовин на організм. Шляхи введення лікарських речовин в організм тварин. Фізико-хімічні фактори транспортування ліків через клітинні мембрани.	2
	Біотрансформація лікарських речовин в організмі тварин. Розподіл лікарських речовин в організмі тварин. Виведення (елімінація) лікарських речовин з організму тварин. Індивідуальні особливості фармакокінетики лікарських засобів. Отруєння лікарськими речовинами.	2
	Виписування рецептів	4
Тема 2. Препарати, що впливають на центральну нервову систему.	Препарати, що пригнічують центральну нервову систему. Наркозні препарати. Фармакологія інгаляційних та неінгаляційних наркозних препаратів.	2
	Барбірути. Алкоголі. Снотворні засоби. Психотропні засоби. Анельгезуючі засоби.	2
	Препарати, що стимулюють функцію центральної нервової системи. Препарати групи кофеїну. Препарати групи камфори.	2
	Виписування рецептів	4
Тема 3. Засоби, що діють на периферійну нервову систему.	Підготовка доповіді з презентацією	10
Тема 4. Препарати, що впливають на серцево-судинну систему.	Серцеві глікозиди (препарати наперстянки, горицвіту, конвалії, строфанту).	2
	Препарати, що нормалізують ритм серцевих скорочень.	2

	Спазмолітичні препарати.	2
	Виписування рецептів	4
Тема 5. Препарати, що впливають на кровотворення та процес згортання крові. Замінники крові.	Препарати, що впливають на кровотворення та процес згортання крові.	2
	Замінники крові.	2
	Виписування рецептів	4
Усього за 5 семестр, годин		46
Тема 6. Препарати, що впливають на систему імунітету.	Імуностимулятори. Імунокоректори	2
	Імуносупресори	2
Тема 7. Препарати, що впливають на сечову систему. Сечогінні засоби.	Сечогінні засоби	2
	Виписування рецептів	4
Тема 8. Протимікробні та протипаразитарні препарати.	Хіміотерапевтичні препарати. Лікарські барвники антисептичної дії. Органічні фарби протипаразитарної дії. Група миш'яку. Сульфаніламідні препарати. Антибіотики. Біосинтетичні (природні) пеніциліни. Напівсинтетичні пеніциліни. Цефалоспорины. Аміноглікозиди. Стрептоміцини. Канаміцини. Тетрацикліни. Левоміцетини. Макроліди. Рифаміцини. Протигрибкові антибіотики. Рістстимулюючі (кормові) антибіотики.	2
	Фітонциди. Нітрофурані. Протипротозойні препарати. Кокцидіостатичні препарати.	2
	Антисептичні препарати. Речовини, що віддають кисень. Препарати йоду. Препарати хлору. Луги. Кислоти. Мила і мийні речовини. Дезинфікуючі препарати. Феноли, крезоли та їх похідні. Група формальдегіду. Група сірки.	2
Тема 9. Препарати, що впливають на обмін речовин.	Вітамінні препарати. Гормональні препарати. Естрогенні препарати. Гестагенні препарати. Андрогенні препарати. Гормони гіпофіза. Препарати гормонів наднирників. Гормональні препарати підшлункової залози. Гормональні препарати щитовидної залози. Простагландини.	2
	Виписування рецептів	4
Тема 10. Ферментні препарати. Тканинні препарати. Препарати амінокислот. Бактеріальні препарати. Препарати	Ферментні препарати. Тканинні препарати. Препарати амінокислот. Бактеріальні препарати.	2
	Виписування рецептів	4

амінокислот. Бактеріальні препарати.		
Тема 11. Солі лужних металів.	Солі натрію. Солі калію. Солі кальцію. Солі магнію. Препарати фосфору.	2
	Виписування рецептів	4
Тема 12. Препарати мінеральних елементів.	Препарати заліза. Препарати міді. Препарати кобальту. Препарати селену. Комплексні препарати мінеральних речовин.	2
	Підготовка доповіді з презентацією	10
Тема 13. Антигельмінтні препарати. Інсектицидні препарати. Дератизаційні препарати.		
Усього за 6 семестр, годин		46
Разом		92

10. Індивідуальні завдання

Виконання індивідуальних завдань не передбачено.

11. Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю програмних результатів навчання
ПРН 6. Розуміти сутність процесів виготовлення, зберігання та переробки біологічної сировини	<i>Поточний контроль:</i> тестування, усний контроль (опитування), виконання самостійної роботи (доповідь з презентацією), виписування рецептів. <i>Семестровий контроль:</i> Залік
ПРН 16. Знати правила зберігання різних фармацевтичних засобів та біопрепаратів, шляхів їх ентерального чи парентерального застосування, розуміти механізм їх дії, взаємодії та комплексної дії на організм тварин.	<i>Поточний контроль:</i> тестування, усний контроль (опитування), виконання самостійної роботи (доповідь з презентацією), виписування рецептів. <i>Семестровий контроль:</i> Екзамен
ПРН 22. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань	<i>Поточний контроль:</i> тестування, усний контроль (опитування), виконання самостійної роботи (доповідь з

та змістовно інтерпретувати отримані результати, володіти системою рухових умінь і навичок.	презентацією), виписування рецептів. <i>Семестровий контроль:</i> Екзамен
---	---

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним результатом навчання. Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль оволодіння компетентностями та підсумкова оцінка рівня досягнення результатів навчання.

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни на 5-й семестр

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	Усний контроль (опитування)	Тестування	Виписування рецептів	Виконання самостійної роботи (доповідь з презентацією)	
Тема 1. Загальна фармакологія.	7	10	5	10	56
Тема 2. Препарати, що впливають на центральну нервову систему.	7		5		
Тема 3. Засоби, що діють на периферійну нервову систему.	7		5		
Тема 4. Препарати, що впливають на серцево-судинну систему.	7	10	5	10	44
Тема 5. Препарати, що впливають на кровотворення та процес згортання крові. Замінники крові.	7		5		
Разом	35	20	25	20	100

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни на 6-й семестр

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Екзамен	Разом
	Усний контроль (опитування)	Тестування	Виписування рецептів	Виконання самостійної роботи (доповідь з презентацією)		
Тема 6. Препарати, що впливають на систему імунітету. Тема 7. Препарати, що впливають на сечову систему. Сечогінні засоби.	5	10	5	10		35

Тема 8. Протимікробні та протипаразитарні препарати.			5			
Тема 9. Препарати, що впливають на обмін речовин. Тема 10. Ферментні препарати. Тканинні препарати. Препарати амінокислот. Бактеріальні препарати.	5	10	5	10		45
Тема 11. Солі лужних металів. Тема 12. Препарати мінеральних елементів.			5			
Тема 13. Антигельмінтні препарати. Інсектицидні препарати. Дератизаційні препарати.	5		5			
Екзамен					20	20
Разом	15	20	25	20	20	100

Форми, шкала та критерії оцінювання результатів навчання при проведенні поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти:

Поточний контроль:

Усний контроль (опитування) (0-7) для тем 1-5:

Бали	Здатність здобувача
7	Здобувач вищої освіти дав повну відповідь на поставлені питання, вміє диференціювати знання, повно аналізувати і оцінювати факти, прогнозувати очікувані результати від прийнятих рішень. Знає правила зберігання різних фармацевтичних засобів та біопрепаратів, шляхів їх ентерального чи парентерального застосування, розуміє механізм їх дії, взаємодії та комплексної дії на організм тварин.
5-6	Здобувач вищої освіти дав відповідь на всі питання, але ним допущені окремі неточності. Знає правила зберігання різних фармацевтичних засобів та біопрепаратів, шляхів їх ентерального чи парентерального застосування, розуміє механізм їх дії, взаємодії та комплексної дії на організм тварин.
3-4	Здобувач вищої освіти дав неповні відповіді на поставлені питання, недостатньо проаналізував і оцінив факти або події. За допомогою викладача обирає правильні методи зберігання різних фармацевтичних засобів та біопрепаратів, шляхів їх ентерального чи парентерального застосування, розуміє механізм їх дії, взаємодії та комплексної дії на організм тварин.
2	Дані неправильні відповіді на поставлені питання, але здобувач вищої освіти володіє основними термінами і визначеннями з теми. Слабо орієнтується в правилах зберігання різних фармацевтичних засобів та біопрепаратів, шляхів їх ентерального чи парентерального застосування.
1	Дані неправильні відповіді на поставлені питання, здобувач вищої освіти не володіє основними термінами і визначеннями з теми.
0	Відповіді відсутні

Усний контроль (опитування) (0-5) для тем 6-13:

Бали	Здатність здобувача
5	Здобувач вищої освіти дав повну відповідь на поставлені питання, вміє диференціювати знання, повно аналізувати і оцінювати факти, прогнозувати очікувані результати від прийнятих рішень. Знає правила зберігання різних фармацевтичних засобів та біопрепаратів, шляхів їх ентерального чи парентерального застосування, розуміє механізм їх дії, взаємодії та комплексної дії на організм тварин.
4	Здобувач вищої світи дав відповідь на всі питання, але ним допущені окремі неточності. Знає правила зберігання різних фармацевтичних засобів та біопрепаратів, шляхів їх ентерального чи парентерального застосування, розуміє механізм їх дії, взаємодії та комплексної дії на організм тварин.
3	Здобувач вищої освіти дав неповні відповіді на поставлені питання, недостатньо проаналізував і оцінив факти або події. За допомогою викладача обирає правильні методи зберігання різних фармацевтичних засобів та біопрепаратів, шляхів їх ентерального чи парентерального застосування, розуміє механізм їх дії, взаємодії та комплексної дії на організм тварин.
2	Дані неправильні відповіді на поставлені питання, але здобувач вищої освіти володіє основними термінами і визначеннями з теми. Слабо орієнтується в правилах зберігання різних фармацевтичних засобів та біопрепаратів, шляхів їх ентерального чи парентерального застосування.
1	Дані неправильні відповіді на поставлені питання, здобувач вищої освіти не володіє основними термінами і визначеннями з теми.
0	Відповіді відсутні

Тестування (0-10):

Бали	Здатність здобувача
10	75-100% правильних відповідей
7-9	50-74% правильних відповідей
4-6	25-49% правильних відповідей
2-3	10-24% правильних відповідей
1	менше 10% правильних відповідей

Виконання самостійної роботи (доповідь з презентацією) (0-10):

Бали	Здатність здобувача
8-10	здобувач представляє самостійно підготовлену презентацію, чітко і лаконічно формулює доповідь
4-7	здобувач представляє самостійно підготовлену презентацію, є незначні неточності у викладенні інформації
1-3	здобувач представляє презентацію та доповідь з неточностями у викладенні інформації
0	доповідь відсутня

Виписування рецептів (0-5):

Бали	Здатність здобувача
5	Здобувач вищої освіти правильно випишує рецепти, вміє визначати дозування лікарських засобів, коректно призначає лікарські форми та шляхи їх введення. Знає правила зберігання різних фармацевтичних засобів та біопрепаратів, шляхів їх ентерального чи парентерального застосування, розуміє механізм їх дії, взаємодії та комплексної дії на організм тварин.
3-4	Здобувач вищої освіти в цілому правильно випишує рецепти, вміє визначати дозування лікарських засобів, коректно призначає лікарські форми та шляхи їх введення. Допускає незначні помилки в дозуванні препаратів та структурі рецепту, які виправляє з допомогою викладача.
1-2	Рецепт написаний некоректно, допущені грубі помилки в дозуванні та шляхах введення лікарських засобів.
0	Рецепти відсутні

Підсумковий контроль екзамен

Шкала та критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти на екзамені

Вид завдання	Бали	Критерії оцінювання
для 1-4-го теоретичного питання	0	відсутність відповіді на теоретичне питання, що не дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти;
	1	здобувач вищої освіти володіє теоретичним матеріалом дещо вищим за початковий
	2-3	здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, з допомогою викладача може виправляти помилки серед яких є суттєві;
	4	здобувач вищої освіти узагальнює отримані знання, розкриває зміст питань екзаменаційного білету з деякими неточностями, які з допомогою викладача аналізує та швидко виправляє;
	5	здобувач вищої освіти чітко, послідовно та у повному обсязі відповідає на питання білету, що свідчить про опанування програмних результатів навчання здобувачем вищої освіти. Знає і грамотно використовує термінологію ветеринарної медицини. Знає правила зберігання різних фармацевтичних засобів та біопрепаратів, шляхи їх ентерального чи парентерального застосування, розуміє механізм їх дії, взаємодії та комплексної дії на організм тварин.

Екзамен складається з 4-х теоретичних питань. Максимальна кількість балів за екзамен – 20.

За досягнення у науковій, дослідницькій та іншій діяльності, пов'язаній із навчальною дисципліною (участь і перемога в олімпіадах, конкурсах наукових робіт, підготовка наукових публікацій, участь у конференціях, міжнародних проєктах, науково-дослідній роботі кафедри тощо), здобувачу вищої освіти можуть бути нараховані заохочувальні бали понад основну шкалу оцінювання. Загальна кількість заохочувальних балів під час поточного контролю з навчальної дисципліни не може перевищувати 10 балів.

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна.

Засоби навчання: мультимедійний проектор, термометр, секундомір, довідники з лікарських засобів, шприци, спиртівка, ножиці, лабораторний посуд, водяна баня, лабораторні ваги, лікарські препарати.

Перелік інструментів, обладнання та програмного забезпечення необхідного для вивчення навчальної дисципліни, забезпечує навчально-наукова лабораторія терапії кафедри терапії імені професора П. І. Локеса.

13. Політика навчальної дисципліни

Ключові принципи, якими керуються викладач і здобувачі вищої освіти: повага до особистості, доброзичливість і позитивне ставлення, довіра у взаєминах, партнерство. Активність, ініціативність і творчий підхід заохочуються.

– щодо термінів виконання та перескладання:

Усі завдання, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни, мають бути виконані у встановлені терміни. Оцінки, отримані здобувачем вищої освіти, вносяться викладачем в електронний журнал АСУ ПДАУ. Пропущені без поважної причини заняття опрацьовуються самостійно. У разі невиконання здобувачем вищої освіти завдань або неучасті в заходах поточного контролю за відповідний вид навчальної діяльності виставляється оцінка «0» балів. Здобувач вищої освіти має право підвищити результати поточного контролю шляхом виконання відповідних завдань до початку семестрового контролю, окрім тих, які проводилися під час аудиторних занять. Відпрацювання пропущених заходів поточного контролю здійснюється виключно з метою оцінювання результатів навчання, які не були оцінені у встановлені строки. Здобувач, який не з'явився без поважної причини на екзамен, вважається таким, що має підсумкову академічну заборгованість. Повторне проходження екзамену для ліквідації підсумкової академічної заборгованості (FX) допускається двічі: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку формує декан факультету, за участю викладачів відповідної кафедри. Здобувач вищої освіти, який одержав під час семестрового контролю незадовільну оцінку F має право повторно опанувати освітній компонент.

– щодо академічної доброчесності:

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись політики, стандартів і процедур дотримання академічної доброчесності які регламентується Положенням про організацію освітнього процесу в ПДАУ, Положенням про

систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в ПДАУ, Кодексом академічної доброчесності ПДАУ. На факультеті функціонує Комісія з академічної доброчесності, яка здійснює загальний моніторинг та контроль за дотримання норм та принципів академічної доброчесності усіма учасниками освітнього процесу. Обов'язковими вимогами є: самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної і наукової діяльності. Процедура розгляду порушення академічної доброчесності здобувачем вищої освіти регламентована Кодексом академічної доброчесності ПДАУ.

– щодо використання інструментів штучного інтелекту:

Використання систем штучного інтелекту в освітньому процесі здійснюється відповідно до Правил використання систем штучного інтелекту в освітньому процесі Полтавського державного аграрного університету. Студент при опануванні дисципліни може використовувати продукт згенерований ШІ, але при цьому несе особисту відповідальність за зміст та результати роботи, підготовленої із використанням систем штучного інтелекту. Використання ШІ не звільняє студента від дотримання принципів академічної доброчесності, вимог законодавства щодо авторського права та захисту персональних даних, а також не повинно підміняти його самостійну пізнавальну діяльність. Факт використання системи штучного інтелекту під час підготовки академічної роботи підлягає обов'язковому розкриттю із зазначенням використаного інструмента та мети його застосування. Інструменти ШІ можуть використовуватися здобувачами вищої освіти як допоміжний засіб для пошуку та структурування інформації, генерування ідей, формулювання запитань, мовного редагування завдань, візуалізації інформації для підготовки презентації. У разі використання у завданні текстів, зображень, даних або інших результатів, згенерованих ШІ, здобувач вищої освіти повинен зазначити факт такого використання із зазначенням інструменту ШІ та способу його використання. Не допускається використання ШІ для повного виконання завдання, подання згенерованих ШІ результатів як власного результату навчальної діяльності без зазначення факту їх використання, створення або подання недостовірної, сфабрикованої чи фальсифікованої інформації, генерування неіснуючих джерел, посилань або інших даних. У разі встановлення факту таких порушень здобувач вищої освіти отримує незадовільну оцінку і повинен повторно виконати завдання і презентацію за новою темою.

– щодо відвідування занять: відвідування занять є обов'язковим.

- щодо зарахування результатів неформальної / інформальної освіти:

На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та

інформальній освіті, здобувачами вищої освіти ПДАУ. Здобувач вищої освіти може опанувати рекомендований онлайн-курс та перезарахувати здобуті результати навчання як частину навчальної дисципліни. Перезарахування може відбуватися упродовж семестру, у якому відбувається опанування освітнього компонента, проте не пізніше ніж за місяць до встановленої дати семестрового контролю.

– щодо оскарження результатів оцінювання:

Порядок оскарження контрольних заходів урегульовано Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в ПДАУ. Результат оцінювання можна оскаржити не пізніше наступного робочого дня після його оголошення. Для оскарження результату оцінювання цього здобувач вищої освіти звертається з письмовою заявою до декана факультету. Заяву щодо оскарження результатів оцінювання розглядає апеляційна комісія, сформована розпорядженням декана факультету. Результатом розгляду апеляції є прийняття комісією рішення, що попередня оцінка знань здобувача вищої освіти відповідає рівню досягнення результатів навчання з відповідного освітнього компонента і не змінюється або рішення, що попередня оцінка знань здобувача не відповідає рівню досягнення результатів навчання здобувача з відповідного освітнього компонента, здобувач заслуговує іншої оцінки.

14. Рекомендовані джерела інформації.

Основні

1. Хмельницький Г. О., Духницький В. Б. Ветеринарна фармакологія : підручник. Київ, 2017. 571 с.
2. Державна фармакопея України. Х.: РІРЕГ, 2002. 532 с.
3. Клінічна ветеринарна фармакологія : посібник. О.І. Канюка та ін. Одеса, 2006. 296 с.
4. Методичний посібник для проведення лабораторних занять із дисципліни “Ветеринарна фармакологія”. П.І. Локес, П.П. Шатохін, К.В. Супруненко, А.В. Грищук, С.О. Кравченко, Н.С. Ульянов, Т.Л. Бурда. Полтава, 2010. 50 с.

Допоміжні

1. Засоби, що пригнічують центральну нервову систему: Методичні вказівки / П.П. Шатохін, Н.С. Канівець. Полтава, 2019. 40 с.
2. Засоби, що збуджують центральну нервову систему: Методичні вказівки / П. П. Шатохін, Н. С. Канівець. Полтава, 2019. 30 с.
3. Антибіотики: методичні вказівки. П. П. Шатохін, Н. С. Канівець. Полтава, 2018. 52 с.
4. Сульфаніламідні препарати: методичні вказівки. П. П. Шатохін, Н. С. Канівець. Полтава, 2019. 45 с.
5. Кравченко С.О. Використання «Лораксону» для лікування собак за пневмоній. Вісник Полтавської державної аграрної академії. 2013. № 4. С. 85 – 87.
6. Канівець, Н. С., Кравченко, С. О., Дмитренко, Н. І., Дев’ятко, О. С., Кулинич, С. М., & Делейчук, О. П. (2025). Токсикологія, фармакологія та

терапія тварин за отруєння антикоагулянтними родентицидами: огляд. *Scientific Progress & Innovations*, 28(1), 244–248. <https://doi.org/10.31210/spi2025.28.01.38>

7) Дмитренко, Н., Канівець, Н., Кравченко, С., Каришева, Л., Зарицький, С., та Дев'ятко, О. (2025). Діагностика дерматитів та використання препаратів рослинного походження в лікуванні собак. *Науковий прогрес та інновації*, 28 (3), 277–284. <https://doi.org/10.31210/spi2025.28.03.43>

8) Супруненко, К., Дмитренко, Н., Каришева, Л., та Слинько, В. (2025). Вплив внутрішньом'язового введення препарату «Тривіт» на вміст білка в сироватці крові кобил за дефіциту поживних речовин у раціоні. *Науковий прогрес та інновації*, 28 (3), 256–261. <https://doi.org/10.31210/spi2025.28.03.39>